

IOH. BAPTISTÆ  
PORTÆ  
NEAPOLITANI  
MAGIÆ NATURALIS

LIBER PRIMVS.

Qui rerum causas vestigat, è quibus mirabiles  
manant effectus.

CAP. I.

*Magia quid significet.*

**M**AGIAM à Perside nomen, & originem du-  
xisse inter Platonicos non obscuri testantur  
Porphyrius, & Apulejus in oratione proMa-  
gia. Suidas Græcus nomen à maguleis tra-  
xisse putat. Cicero libro de Divinatione, Ma-  
gus, inquit, Persica lingua non nisi interpret divinatorum,  
& cultor, ac genus sapientum est apud eos. Hieronymus,  
ad Paulinum scribens, ait, Apollonium Tyaneum fuisse  
Magum, sicuti vulgus, sive Philosophum, ut astruunt Py-  
thagorici. Plinius inter authores constare sine dubio di-  
xit, in Perside ortam à Zoroastre Oromasdi filio, diligen-  
tiores paulo ante hunc alium fuisse Zoroastren Procon-  
nesium. Primus de ea Osthane commentatus Xerxem  
Persarum Regem bello quod is Græciæ intulit, comita-  
tus, ac veluti semina artis portentosa sparsisse obiter, in-  
fecto quocunque commeaverat mundo, qui ad rabiem,  
non aviditatem modo scientiæ ejus Græcorum populos  
egit.

A

egit. Magia igitur apud omnes pro sapientia, & perfecta naturalium rerum cognitione accipitur, eosque Magos appellant, quos Latini Sapientes, Græci Philosophos ab uno Pythagora, illius nominis primo, ut scribit Diogenes, Indi Brachmanes, & Gymnosophistas græce, quasi nudos philosophos dicas, Babylonii nec non Assyrii Chaldaeos à Chaldaea Asia regione, Celtæ Galli Druidas, Bardos, & Semnotheos, Ægyptii Sacerdotes, Chabalistæ Prophetas; & tandem Magia diversas apud gentes diversis scatur nominibus. Sed plerosque in ea fuisse viros, rerum Naturæ callentissimos reperimus, quemadmodum fuit Zoroastres Oromasii filius apud Persas, ut diximus, Numa Pompilius apud Romanos, Tespion apud Gymnosophistas, Zamolxis apud Thracas, Abbaris apud Hyperboreos, Hermes apud Ægyptios, & Budas apud Babylonios. Memorantur præterea ab Apulejo Carinondas, Damigeron, Hismoses, Apollonius, & Dardanus post Zoroastren, & Osthane.

## CAPUT II.

*Quid sit Magia.*

**B**IFARIAM *magiarum* ipsam dividunt, infamem alteram ac immundorum spirituum commerciis inauspicatam, carminibus, & nefariæ curiositatis arte concinnatam, efformatamque quam *ventium* vocant, cui omnes docti, præstantesque viri adversantur, quæ præter imaginamenta, nullam porrigat rationis & essentiae veritatem, quorum nec vestigium mox remaneat, ut Jamblichus libro de mysteriis Ægyptiorum habet Naturalem alteram sapientissimus quisque festo plausu excipit, colit, & veneratur, ut nil altius, nilve bonarum literarum candidatis plausibilius. Ad hanc discendam, perquirendamque præstantissimos in Philosophia proceres viros Pythagoram, Empedoclem, Democritum, & Platonem à patriis discessisse legimus, exiliis potius, quam peregrinationibus susceptis; hanc reversi prædicaverint, hanc in arcanis habuerint. Reconditoris literaturæ viri scientissimi eam ipsam naturalium scientiarum apicem, ac consummatam facultatem esse dicunt, ut si quid nobilius,

lius, aut miraculo proximius in naturalibus scientiis aut fingi, aut imaginari possit, id Magiam dixerint. Alii activam naturalis Philosophiæ portionem prodiderunt, effectus suos ex mutua, & opportuna applicatione, producentem. Platonici, ut Plotinus, Mercurium sequutus, habet libro de sacrificio, & Magia, scientiam esse, qua inferiora superioribus, vel terrena cœlestibus subjiçiantur, & illecebris quibusdam arte petitis universi qualitatē alliciat. Ob id Ægyptii Naturam ipsam Magam vocarunt, quod vim in alliciendo, attrahendoque similia per sibi similia possideret, & vim illam in amore consistere: & quæ Naturæ cognatione traherentur, magicos attractus dixere. Nobis vero non nisi universæ Naturæ contemplationem esse videtur. Ex cœlorum enim motus consideratione, stellarum, elementorum, eorumque transmutationibus, sic animalium, plantarum, mineralium, eorumque ortus, & interitus occulta vestigantur arcana, ut tota scientia ex Naturæ vultu dependere videatur, ut latius videbimus. Id designare videtur Plato in Alcibiade, qui Zoroastri Magiam, nil aliud sibi videre dixerit, quam divinorum scientiam, & cultum, qua inter regalia imbuuntur Persarum Regum filii, ut ad mundanæ Reipubl. imaginem, & ipsi suam Remp. regere, & administrare discerent. Et M. Tullius Divinationum libro neminem ait apud Persas regia maiestate potiri, qui magica non fuerit imbutus scientia: nam ut mutuo consensu, consensuque Natura mundum gubernat, ita & ipsi suam Remp. gubernare discant. Hæc, inquam, plurimæ compos potestatis, abditis scæntens mysteriis, delitescientium rerum qualitates, proprietates, ac totius Naturæ cognitionem elargiens, docensque ex rerum consensu, dissensuque ita dissociare, vel mutua, & opportuna applicatione conjungere, ut ea opera efficiat, quæ vulgus vocat miracula, omnem admirationem, humanumve captum excedentia. Ideo in Æthiopia & India vigeat, ubi herbarum, lapidum, cæterorumque ad id spectantium multa suppetebat facultas. Unde vos, qui Magiam visuri acceditis, nil aliud Magiæ opera credatis, quam Naturæ opera, uti ars mi-

niftra, & sedula famulatur. Sic ubi enim aliquid naturali cognationi deesse noscitur, per vapores, & numeros opportunis illud instaurat temporibus, ut in Agricultura ipsa Natura herbas, & segetes parit, ars vero præparat. Ob id Antipho Poëta dicebat, arte superamus ea, quibus natura vincimur: & Plotinus Magum Naturæ ministrum, non artificem vocat. Superstitiosi prophæti, impii homines hinc facessite, nil nobis vobiscum commune est, vobis clausa janua est, nec solum ex hujus liminibus, sed urbes, & orbe expellendos, pœnis plectendos, & pessundandos censemus. Sed quali officio, doctrinaque fungi debeat hic minister, in sequenti demonstrare intendimus.

## CAPUT III.

*De Magi institutione, & qualem oporteat esse Magiæ professorem.*

**N**unc Magum instituere fas est, & quæ novisse, & meminisse oporteat, ut omniquaque instructus, monstrificos & mirabiles effectus auspicetur. Quoniam ipsam Magiam activam, & naturalis Philosophiæ portionem descripsimus, jure quidem Magum, qui tanta debet majestate pollere, exactum, & consummatum in Philosophia, consultissimumque exoptarem. Docet enim ipsa

*Quid calor efficiat, quid terra, quid humus, & aer,*

*Quid generent undæ, magni primordia cæli,*

*Vnde maris fluxus variisque coloribus iris,*

*Reddere quid faciat clamorosa tonitrua, & orbes,*

*Quæ secreta facies nocturnæ, quæ causa cometas*

*Proferat, & tumidas quæ cæca potentia terras*

*Concutiat, quæ sint auri, quæ semina ferri,*

*Totaque Naturæ vis ingeniosa latentis.*

Medicinæ quoque haud sit ignarus: nam huic scientiæ congener, & simillima est, eamque sub hac specie irrepibile, & hominum mentes sic allectasse ajunt, & præsidia nobis multa præstat. Docet enim mitiones, temperies, & compari modo ad ea peragenda componere, & applicare. Mox in herbarum dignotione non simplicem botanicum, sed acerrimum stirpium vestigatorem desideramus,

ramus: vaga enim stirpium nomenclatione, & indiscreta similitudine diu, multumque in aliquibus operibus infudavimus. Nec artifici inconvenientius, quam instrumenta ignorare, quibus operatur, & adeo necessarium id iudicamus, ut hinc omne dependeat. Nec minus metalla, mineralia, lapides, & gemmas noscere decet. Præterea quanti distillationis artem facere debeat, cælestium imbrum æmulam, & quasi prolem, neminem esse, qui ambigat, futurum putamus. Mira enim inventa, & ingeniosissime excogitata, & multa ad mortalium sortem utilis inveniendi in dies promit. Veluti ex rebus roridos vapores, vapidos & pingues spiritus, grumos, & gummosos latices, & è penitioribus loculis delitescentem essentiam elicere, eam in sublime extollere, ut viribus locupletare possimus. Verum id non rudi quadam, crassaque Minerva, sed suis causis, & rationibus facere condiscat. Mathematicas novisse disciplinas oportet, & præsertim Astrologiam: nam demonstrat

*Ardua quo cæli rapiantur sidera motu.*

*Quid caligantem modo cogat hebescere Lunam,*

*Quo circa certis dimensis partibus orbem,*

*Per duodena regat mundi Sol aureus astra.*

Multivagis enim cælorum flexibus, & habitudinibus cælestia multa dona terris largiuntur, multaque vim patiendi, operandique protrahunt, variæque rerum manant proprietates: ob id Platonicorum diu animos torset, anxique disquisitio, quonam modo cælestes susciperent influxus. Sit quoque Opticæ facultatis instructus, ut sciat quomodo oculi fallantur, visiones in aquis, speculis diversè efformatis, ut imagines extra in aëre pendulas mittant, quomodo clare ea videre faciat, quæ procul absint, ignem longissime jaculare, è quibus arcanorum pars magna Magiæ dependet. Has scientias assclas, & adiutrices Magia sibi adsevit, quique has ignoraverit, Magi nomine indignus habebitur. Sit Naturæ dono artifex, & mechanicus: nam sine artificio sciens, aut ignarus artifex (adeo conjuncta sunt) ut frustra terat operam, nec optato potiat unquam. Sunt quidam, cæli munere, adeo his rebus habiles, ut à Deo

ficti esse videantur. Neque hæc ita dico, ut ars aliquid li-  
mare non possit, & quæ bona sint, fieri meliora non pos-  
se, & quæ non optima, aliquo modo acui, & corrigi pos-  
se. Gnaro animo, seduloque res primo consideret. & præ-  
paret, mox opus aggrediatur, nil temere faciat. Hoc di-  
cere volui, ut si inscius fallitur, nobis vitio ne verat,  
sed suam culpet inscientiam: hæc enim non tradentis, sed  
professoris imbecillitas est; nam si hæc in manibus rudiu-  
sculi versabuntur, derogabitur scientiæ fides, sitque ut  
fortuita videantur, quæ verissima, ac necessariis eveniunt  
causis. Si, quæ efficit, mirabiliora vis videantur, causæ  
eognitionem tollito, illud enim mirum, cujus causa latet  
spectantem, qui enim causas noverit, nimium autori-  
tati derogat, eatenus illud rarum, insuetumque habebi-  
tur, quatenus causæ abdita sunt: Aristoteles in Mecha-  
nicis ait, Architecti instrumenta fabricant, celantes prin-  
cipia illius, quæ admirationem præstant. Quidam lucer-  
nam extinxit, ac rursus muro, vel lapidi admovens, ad-  
cendebat, ceu rem mirandam, & tunc illud mirum videri  
desiit, inquit Galenus, quum sulphure contactum re-  
perire. Ephesus. Miraculum inde solvitur, unde videtur  
esse miraculum. Sit quoque fortuna dives: difficulter  
enim operamur, si opes non suppetunt, oportet enim di-  
tari, ut philosophemur, non autem philosophari, ut dite-  
mur. Sumptibus ne parcat, sed perquirendo prodigus,  
dumque attentius examinatusque perquirat, patiens re-  
vocare ne gravetur, nec laboribus parcat: ociosis enim, &  
ignaris Naturæ secreta non panduntur. Unde recte Epi-  
charmus distabat, Deos mortalibus omnia laboris præ-  
tio vendere. Et si descriptioni non respondent effectus,  
in aliquibus te defecisse scito, non enim rudibus, & tyro-  
nibus, sed artificibus, & ingeniosis breviter perferipsi-  
mus.

## CAPUT IV.

*Antiquorum opiniones de mirabilium operationum causis, &  
primo de elementis.*

**Q**UOS hæpe intuemur Naturæ effectus in causarum  
caucupio ita priscorum Philosophorum animos ac-  
cendit, ut in eo non parum insudarint & hallucinati  
sint,

sint, ut varii varias dixerint opiniones, quas antequam ulterius progrediamur, referre non fuerit inopportu- num. Primi ab elementis omnia progredi, eaque rerum Principia statuerunt, ut Hippasus Metapontinus, & He- racleides Ponticus ignem, Diogenes Apollontates, & A- naximenes aërem, Thales Milesius aquam. Hæc igitur primigenia Naturæ semina statuerunt, scilicet elementa, simplicia corpora (nunc autem illegitima, spuria, & adulterina, & magis & minus aliis mista transmutan- tur) materiale principium naturalis sunt corporis, per- petua vicissitudine alterabilia, & vertibilia agitantur, atque ita sunt intra ingentes cæli fornices conglobata, ut totum hunc sublunarem repleant mundum. Ignis enim levissimus, purissimusque, ut visum effugiat, in al- tum se substulit, & superiorem locum sibi ascivit, quem æthera appellant. Huic proximum elementum spiritus, paulo igne ponderosior, immensa amplitudine circum- fusus, per cuncta meabilis, ad suam nos reddit qualita- tem, nunc in nubes densatur, cogiturque in nebulas, & solvitur. Succedit his aqua, inde ultimum ex desat- cati elementis abrasum, coalitumque, quod terra dici- tur, cunctis substernitur, crassa, solidissima, impenetra- bilis, ut nil tangi possit solidum, quod terræ sit expers, & nil vacuum sine spiritu. Ipsa medii spatio æquilibra- ta, obvallatur omnibus, immobilis sola residens, alia namque rotata vertigine circumferuntur. Hippon vero & Critias elementorum vapores principia dixere. Par- menides qualitates pronuntiavit; ex calido namque & frigido omnia constare dixit. Medici ex quatuor quali- tatibus, calido, frigido, humido, siccio, quando simul conferuntur ex eorum victoria. Singula enim elementa vicina, veluti quibusdam ulnis complectuntur, & con- trariis dissident qualitatibus. Natura enim sagax rato modulo, miraque opportunitate hanc machinam archi- tectata est. Quam enim binæ essent in unoquoque qua- litates, in aliquibus jugabilis societas, in aliquibus ve- ro discrepantia, talem singulis de duobus alteram dedit, ut cui adhæreat, agnatam sibi, & similem habeat, qua- litatem, uti aër, & ignis, alter enim calidus, & siccus, al-

ter vero calidus & humidus. Siccum enim & humidum contraria sunt, conciliatione tamen socii caloris copulantur: sic terra frigida & sicca est, aqua enim frigida & humida, quæ etsi per siccum & humidum sunt adversantia, connectuntur tamen frigiditatis societate, aliter enim difficilis esset eorum concordia. Sic ignis paulatim in aërem abit per calidum, hic in aquam per humidum, aqua in terram per frigidum: & terra igni per siccum conjungitur, & ita providissime gradiuntur. Inde ordine præpostero denuo transmutantur, & ex se invicem fiunt: facilis enim transitus, quum communem nata sunt qualitatem, uti ignis & aër per caliditatem: quæ autem ambabus opposita sunt qualitatibus, ut ignis & aqua, difficilius vertuntur. Caliditas igitur, frigiditas, humiditas, & siccitas principes qualitates dicuntur, quum ab elementis elabantur primo, & ex iis secundarii emanent effectus, quarum duæ effectrices sunt, caliditas, & frigiditas, quæ plus ad agendum, quam patiendum natae sunt; patiuntur aliæ, humiditas, & siccitas, non quod prorsus ocientur, sed quia ab aliis conserventur, & inducantur. Secundariæ dicuntur, quasi primis inservientes, & secundo operari dicuntur, ut emollire, maturare, resolvere, tenuiorem reddere, uti quum calidum in mistum aliquod agens, educit impurum, & dum suæ actioni idoneum reddere tentat, ut simplicius fiat, evadit tenue: sic frigidum conservat, constringit, & congelat: siccum inspissat, & exasperat; nam dum excedit in illius superficie humidum, quæ consumere non valet, indurat: unde superficiei scabrities inducitur. nam vacuitate depressa, & elevata duritie, partium fit asperitas, & prominentia evenit. Sic humidum auget, corrumpit, & plerunque per se unum agit, per accidens aliud, ut ex maturatione, constrictione, expulsionem, & iis similibus lac, urinam, menstruum, sudorem evocat, quæ tertiæ à Medicis dicuntur qualitates, sic secundis inservientes, ut illæ primis, & quandoque in aliquibus operantur membris, ut caput corroborare, renibus consulere, quas & nonnulli quartas vocant. Hæc igitur fundamenta pronunciarunt mistorum omnium, & operationum mirabilem,

bilium, quæque in medio protulere experimenta, iis componi, & causas reperiri posse crediderunt. Sed Empedocles Agrigentinus elementis, uti non sufficientibus concordiam, & licem addidit, ex una res gigni, corrumpi ex altera: his versibus.

*Quatuor in primis cunctarum semina rerum,  
Iuppiter æthereus, Pluto inferus, almaque Iuno,  
Et Nestis lachrymis hominum quæ lumina compleet.  
Nonnunquam connectis amem, simul omnia rursus,  
Nonnunquam se juncta jubet contentio ferri.*

Jovem autem intelligit fervorem, & æthera; almam vero Junonem, æra. Plutonem, terram; Nestim quoque humanos rivos, tanquam genituram, & aquam. Concordiam & licem hanc reperiri in elementis per qualitates sibi oppositas dissidentes, & consentientes, ac etiam in ipso cælo, uti Iuppiter & Venus planetas omnes diligunt, præter Martem & Saturnum, Venus amica Marti, cui planetæ cæteri averfantur. Est altera inimicitia, quæ per oppositiones domorum, & exaltationes. Flagrant enim odio signa, & amicitia nexu convinciuntur, ut canit Manilius.

*Quin etiam propriis inter se legibus æstra  
Conveniunt, & certa gerunt commercia rerum,  
Inque vicem præstant visus, atque auribus hærent,  
Aut edium, fœdusque gerunt, conversaque quædam  
In semet proprio ducuntur plena surere.*

## CAPUT V.

*Multas naturæ operationes ex formis provenire.*

**P**ERIPATETICI omnes, & recentiorum Philosophorum ætas, ex iis, quæ a vetustioribus dicta erant rerum operationes omnes tueri non poterant, quum res aliquando contraria qualitatibus operarentur, ac ultra elementa, & qualitates, aliquod aliud esse conjectarunt, uti virtutes substantialibus formis connatæ. Nunc autem, ut enucleatius patefiant omnia, æquum est meminisse, a quibus vires profisciscantur, non minimum in reperiendis novis, componendisq; profuturum; ut separare, & discernere discamus, nec omnem veri seriem con-

turbemus. Quum ex eodem misto plures fluitent effectus varii admodum, & diversi, ex uno autem peroriri principio est omnibus in confesso, cujusmodi multa in processu leguntur exempla. Jamque unde proficiantur aperte dicturis paulo altius exordiendum est. Cujusque naturalis substantiæ (nam substantiam voco id, quod ex utraque compactum est) compositioni materia formæque utri principia eveniunt, nec qualitatum functiones ejicimus, quæ ex primordiis in elementis latitabant, ternumque simul replent numerum. Quum elementa ipsa in alicujus efformatione eveniunt, retinet efformatum qualitates præexcellentes aliquas, è quibus quanquam cuncta in effectus productione concurrant, à superioribus totum provenisse creditur, quum sibi reliquorum vires ascribant: si enim omnes æque decertarent, inconspicua esset eorum virtus. Nec materia quodammodo viribus est viduata, non illa princeps, simplexque est, de qua memoro, sed quæ ex elementorum vi, substantiisque enata est, è duobus maxime patibilibus, terra videlicet, & aqua; & quas aliquando solet Aristoteles secundarias qualitates, & corporeos effectus appellare; nos materiei functiones, sive vires, sive alio vocabulo gaudent, cognominemus; uti rarum, densum, asperum, læve, durum, fissile, materiei gremio penitus constituta, ab elementis tamen omnia veniunt. Rectius igitur censui, ne confundantur qualitatum effectus à temperatura, materiæ vero à consistentia effluere. At formæ tanta vis inest, ut quos omnes inveniunt effectus, ab ipsa primum progigni nemini sit non cognitum, divinumque habeat exordium, veluti superior, & præstantissima, per se sine alterius adminiculo eis, uti instrumentis utitur, ut citius & commodius actionem expediat: quique animum minime additum, assuetumque speculationibus habet, à temperamento, materiæque omne effici posse putat, quum iis, tanquam per instrumenta fiant. Opifex enim si in alicujus constructione simulachri aliquo utitur stylo, vel scalpro, non ut agens utitur, sed suppeditando, ut navius expediat. Tres igitur quum in unoquoque sint efficientes

ficientes causæ, non feriari, aut cessare putes, sed sætiscantes omnes, remissius unam, validius reliquam, omnium vero maxime forma ipsa id efficit, reliquas corroborans, & si deficeret, irritas faceret, & frustrarentur, quum non sufficiant celestibus muneribus capiendis. Et quanquam sola exprimere eos non possit, quin reliquæ suos depromant, tamen nec confunduntur, nec diversæ sunt, sed ita inter se colliguntur, ut mutuo indigeant opere. Qui recte id rationis indagine cernere noverit, obscuritatis nil habet, nec veri scientiam confundet: Vnde vis ea, quæ rei dicitur proprietas, non à temperamento, sed ab ipsa evenit forma,

## CAPUT VI.

*Vnde eveniat forma, & de Homeri catena, & Platonis anulis.*

**F**ORMA igitur, ut omnium præstantissima, compari quoque evenit loco: à suprema igitur vertigine proxime, huic ab intelligentiis, illis denique ab ipso Deo, sic quæ forma, eadem est & proprietatum origo. Zeno Citricus materiei Deum adjunxit, quarum efficiendi unum, patiendi alterum fecit principium. Nam Deus, ut sentit Plato, quum primitus cœlos, sydera, ipsaque rerum primordia elementa, ortus & interitus vicissitudine marcescentia, suæ divinitatis omnipotentia apto modulamine condidisset, dein animalium, stirpium, & inanimatorum genera, ne illa eadem cum cœlo conditione forent, cœlorum, elementorumque viribus accitis, per gradus assignavit, inferiora supernis ancillari fatali lege sancivit, & formam unicuique suam sydereo lapsu viribus cumulatam immisit: & ne continua rerum desisteret procreatio, singula semen proferre iussit, & formam præparatis fœnerari. Sic ab ipso cœlo devenientes formas divinas, & cœlestes esse necessario pronuntiabis: in qua formarum exemplar, & nobilissima consistit causa, quam Plato ipse Philosophorum princeps mundi animam vocat, summus item Aristoteles universalem Naturam, Avicenna autem formarum datorem. Ipse non de re, uti caduca, sed ex se eliciens, & immittens primo intelligentiis, stellisque impartitur, dein elementa, tanquam per in-

strumenta materiam disponentia aspectibus informat. Quis est ergo tam demens, tam male à Natura formatus, ut si hæc ab elementis, cælo, intelligentiis, & denique ab ipso Deo veniat, cœlestem dicat quod naturam illam non sapiat, & divinam quodammodo maiestatem non redoleat? & quum tanta cum eo sit affinitas, opera efficiat quibus nil admirabilius, aut fingi, aut cogitari possit? Hæc igitur rerum combinatio, hæc series, & ordo divinæ deserviens providentiæ, ut qua reguntur hæc omnia inferiora, ab ipso Deo primitus seriatim procedant, & operandi virtutem suscipiant. Deus enim, ut Macrobius ait, qui prima causa, & rerum princeps, & origo; suæ maiestatis sæcunditate mentem creavit, hæc autem animam, (secus autem christiana se habet veritas) quæ partim rationem, quam divinis rebus, utpote cœlo, & sempiternis ignibus impertitur (ideo enim divinis dicuntur animatae mentibus) partim quoque & sentiendi, & crescendi caducis rebus vim largitur. Id Maro sentiens, mundi animam his mentem vocat.

*Spiritus intus alit, totamque infusa per artus*

*Mens agit molem, & magno se corpore miscet.*

Homo igitur quum medius in utroque consistat, & à cœlo nobilitate recedens, & rationis particeps, quæ meretur cæteris præstare animalibus, & sentiendi vim retinet, reliqua deinde animalia, ut ab eo degenerantia, duo tantum retinent remanentia, sentire, & crescere. Arbores autem quia sensu, rationeque carent, quum crescendo tantum indigeant usu, hoc potiri, solumque crescere, & hac parte vivere dicuntur. Id exprimit deinde Poëta paulo post.

*Vnde hominum pecudumque genus, vitæque volantum,*

*Et quæ marmoreo fert monstra sub æquore pontus.*

Quum ergo ab ipso Deo mens, à mente anima proficiat, & ipsa omnia, quæ sequuntur, animet, ut conveniat cum bruto planta vegetatione, cum homine brutum sensu, hic autem reliquis intellectu, sic ut à prima causa, tanquam funiculus à cœlo ad infima usque hæc tensus, mutua quadam colligantia, & continuitate, ut superior virtus radios spargendo, ad hæc veniat, quod si extremum

munum unum tangatur, tremat, & reliquum moveat. jure hunc nexum anulos, vel catenam dixerimus, & Platonis anulis, & Homeri aureæ catenæ congruere videbitur, qui divinarum omnium inventionum fons & origo, sub figmenti nube id sapientibus intelligi dedit,

Εἰδ' ἄγε πρὸς αὐτὸ θεοὶ ἵνα εἰδῆτε πάντες,

Σειρὴν χρυσέην ἐξ οὐρεσσίν κρεμάσσαντες

Πάντες δ' ἐξάπιθε θεοὶ, πισυῖ τε θεῶν τε,

Ἀλλ' ὅταν ἂν ἐρύσῃτ' ἐξ οὐρεσσίν πεδίονδ'.

Christiana autem veritas habet, ut animæ non à mente, sed ab ipso Deo primitus emanent. Hæc noscens Magus, ut agricola ulmos vitibus, sic ipse cælo terram, vel, ut apertius loquar, inferna hæc superiorum dotibus mirificisque virtutibus maritat, & inde arcana Naturæ gremio penitus latentia, veluti minister in publicum promit, quæque assidua exploratione vera noverit, ut omnes cunctorum artificis amore flagrant, sui contentur omnipotentiam laudare, & venerari.

## CAPUT VII.

De sympathia, & antipathia, & ut per eas rerum virtutes reperiri, & experiri possint.

EX proprietatibus quoque occultis, animalibus, vegetabilibus, & speciebus omnibus inest (ut ita dicam) compassio quædam, quam *συμπάθεια*, & *ἀντιπάθεια*, nos tritius consensum, dissensumque dicimus. Quædam enim mutuo connubio sibi associantur, & tanquam fœdere devinciuntur, aliqua vero sibi ipsis infesta, & similitate dissentiunt, cæcisque laborant discordiis: vel horribile aliquod, & destructivum habent, quod rationibus ullis, & probabilibus, nec quæri nec arctari possunt: nec prudentis erit hujusmodi causarum aucupio probare, nisi quod spectaculo eo fuerit Natura ipsa delectata, nec aliquid placuit esse sine pari, & nil esse in Naturæ occultis, quod arcana quadâ proprietate non vigeat. & peculiari, vel ex his tumultibus & amicitiiis multa ad hominum usus & necessitates remedia contemplarentur: quippe si alterum cum altero conspicietur inimicitiam

micitiam habere, ad noxas, quas illud inferre posset, eo uti possent pro remedii, favit successus conjectura, & multa hac methodo adinventæ posteritatis memoriæ tradiderunt, ut ex eorum monumentis conspiciere possumus. Pernicialia sunt brassicæ & vitis odia, ac spectanda earum dimicatio: vitis enim, quum intortis clavicularis omnia complecti soleat, solam refugit brassicam: nam prope sentiens in adversam partem se torquet, ut si quis eam admoneret hostem esse in propinquo, dumque coquitur brassica, vinum vel si paucissimum instillet, nec coquitur, nec ipsius color constat. Vnde Androcides hoc exemplo usus, medelam contra vinum conjectatus est, brassicam videlicet posse temulentiam propulsare, ut Theophrastus inquit, quippe quum vitis etiam odorem brassicæ refugiat. Ipsumque olus, quo vitis fugatur, adversum cyclamino perarescit, ut unum vireat, alterum areat necesse est, juxtaque consociatæ sæpe arida spectantur. Cyclaminus vino addita, ebrietatem auget, quam aufert brassica, ut diximus. Hedera etsi arbores omnes ad perniciem ducat, maxime viti adversatur, læditque, unde etiam temulentiam propulsat: Mira quoque harundinis, & filicis discordia, & pervicacia, ut altera alteram necet. Ex hoc filicis radix contusa è cannis spicula corpori infixæ dejicit, & si quis penitus harundinem non nasci volet, filice vomeri imposito exaretur locus, & minime renasci cognoscat. Orobanche inter legumina nasci avet, & maxime juxta fabas, & orobum, easque strangulat, unde orobanche commentum sibi usurpavit: leguminibus addita, coctionem accelerare tradit Dioscorides. Cicuta & ruta sibi invicem adversantur, ruta non nisi velata manu runcatur, contrectaturque, quam nisi contexeris perniciofa nascuntur ulcera, si tamen per ignorantiam nuda manu runcaveris, prurigo, atque tumor inceserit, manus cicutæ succo perlinito: copiosa ruta esui data, veneni noxam obtinet, quæ cicutæ succo extinguitur, adeo ut venenorum venena sint, & ad potam cicutam rutam valere tradidit etiam Dioscorides Ferox taurus fico arbori alligatus, mitescet, domaturque, ut Zoroaster ait, qui ex delectis

delectis veterum placitis Geoponica scripsit. Ex hoc inventum est, ut caules caprifici si carni bubulæ inter elixandum addantur, ut Plinius scribit, magno lignorum compendio eam percoquant, & Dioscorides propinat olynthos lacteo succo turgentes cum posca, ad haustum taurinum sanguinem. Elephas arietem timet, dum enim feritate effertur, ariete viso mansuescit, & conflagrescit impetus, quibus Romani machinamenti Pyrrhi Epirotarum Regis elephantos in fugam verterunt amplaque victoria sunt poriti. Ex hac contrarietate ex ipsius elephanti membris ad elephantiasin multa remedia adinventum sunt, quam summa elephantorum cutis emenitur. Simia testudinem supra modum horret, quæ ebrietati obnoxia est, quum vino inebriata capiatur: ex testudine abluta sit remedium contra temulentiam. Homo & serpens adeo irreconciliabili dissident simultate ut statim viso serpente horreat, & expavescat, & foemina utero gerenti occurrens, partum abortu vitiet: hinc natum est, quod foeminae partus difficultate laboranti, sit suffumigatio ex anguium senecta, fortum expellens, vel enecans, sed melius adipe ipsius os vulvæ adlinitur. Homini sic lupi visus est noxius, ut quem prius contemplatus fuerit, vocem adimat, & anticipatus obtutu nocentis, licet clamare desideret, vocis ministerio careat: si se prævisum senserit conticescit, & ferocitate torpescens, gravem virium iacturam facit. Vnde natum proverbium: Lupus est in fabula, à Platone in Politicis traditum: iupus herinaceum timet, unde herinacei sanguis gargarizatus vocem raucam, obtusamque argutam reddit. Lupo canis inimicus, cujus pellis super eum suspensa, qui à cane rabido morsus est, aquæ timorem amollitur. Accipiter columbaceo generi hostis infestus est, hoc tuetur tinunculus, cujus aspectum, vocemque formidat accipiter, nec eas hoc later, quod ubicunque residet tinunculis, protectoris fiducia loco non facessunt. Hinc Columella ad expellendos accipitres e columbario, ait: Genus accipitris, tinunculum vocant rustici, qui sane in ædificiis nidos facit. Ejus pulli singuli fictilibus ollis conduntur, stipantiaque opercula supponuntur, & gypso

gypsolita vasa in angulis columbarii suspenduntur: quæ res avibus amorem loci conciliat, ne unquam deserant. Huc spectat celebre illud magnetis, & allii dissidium: nam magnes alio perunctus ferrum negligit, ut Plutarchus adnotavit, & post eum C. Ptolemæus: deleteriz facultatis magnes est, & allium contra venenum est, at si contra magnetem valere à nemine adhuc descriptum sit, possumus tamen conjicere verum esse, quod contra viperas, rabidos canes, & venenosas aquarum mutationes valeat. Sic & animalia, quæ cum venenatis hostibus inimicitias gerunt, præliantur, & impune vorant, nobis argumento esse possunt, contra eorundem animalium venenatos ictus valere. Continua est dimicatio cervorum cum serpentibus: serpens viso cervo in cavernam se condit, cervus narium spiritu foras extrahit, voratque: ob id contra eorum morsus cervorum propinquantur adipēs, sanguis & lapides in oculis concreti. Elephantorum quoque anima è latibus serpentes extrahit, & cum draconibus pugnant: quorum membrorum suffitus serpentes longe fugat. Ciconiæ è regionibus, quas incolunt, lacertos, cherfydros, cenchros, serpentes, aliasve pratorum pestes fugant: omnes earum artus illis adversantur. Idem facit ibis in Ægypto. Ichneumon luro se loricat, & contra aspidem belligerat. Mustela cum serpentibus pugnat, & basilisco serpentum venenosissimo ejus morsus exitio est. Exterret etiam basiliscum galli cantus, & cum serpentibus pro gallinis pugnat: cujus jus ad serpentum venenum propinatur. Sic testudo, & aquila. Scorpionibus stelliones inimici, ob id in oleo putrefacto, loca à scorpionibus puncta perlinunt. Mullus leporem marinum vorat, valet ad ejus venenum. Sus impune salamandram venatur, ejus pesti medetur. Chamæleonti accipiter inimicus, contra ejus venenum haustum stercus potatur è vino. Sic ex plantarum sympathiis occulti aliquid venari non omittetur: quod ad aliquod malum expellendum socias habeat vires. Optime corrudo, unde fiunt asparagi, seritur ubi harundo, quia multam inter se ineunt familiaritatem, ambo prones ad Venerem reddunt. Vitis, & olea muquo fruuntur consortio, ex Africano:

cano: utraque ad hominum commoda amicas præbent vires. Sic atragenes cervos amant, quorum luxuriosa natura est: utriusque membra promptiores ad coitum reddunt. Mutuus amor inter perdices & capras, & ad idem remedium valent. Sic fargus & capra. Canis homini amicissimus: corporis doloribus applicato, transire in eum morbum tradit Plinius.

## CAPUT VIII.

*A Cælo, & syderibus vim nasci, multaque inde evenire.*

**N**ON dubium reor inferna hæc supernis illis ancillari, & ab æthereâ natura illa vim quandam illabi, ut quæ mutationi obnoxia sint, rata lege, & continua serie corrumpantur, atque gignantur. Ægyptii, quos primum liquet cælorum effectus scrutari, & metiri aulos, postquam perpetuæ serenitatis obsequio in patientium camporum æquoribus habitantes, quum è terra nil emineret, quod contemplationi cæli officere possit, æterna semper clara, perspicuaque sydera deprehendentes, omnem curam in syderum cognitione influxuum posuerunt: quumque otiosos valde perterreret causarum aucupium, cælo, & syderibus ascribere cuncta, ut induceret unum quodque fatum, cœlique influxum in exortus hora, & interitus, stellarum reciprocationibus effectus producebant miros: unde certis sub horis, statis temporibus, & aspectibus, omnia parari, colligique cœpere, nec ultra progressi, suam tuerentur opinionem. Confirmat id Ptolemaeus, qui cœlestes influxus ad normam expangere, & inde multa præfagire est ausus: & verbosa, ait, probatione non indigere. Nec minus & syderum omnium verbere. animantia, germinaque omnia crescere, decrescereque ex aliquibus crebrius, manifestiusque, aliis vero incertius, & intervallis rarius. Aristoteles dum superiorem lationem cunctorum causam, & principium esset contemplatus, quæ si desisteret, hæc illico deperirent: Necessitate, inquit, fuit hic mundus superioribus lationibus contiguus, ut universa inde virtus gubernaretur: tantamque vim à Sole diffundi novit, quod denuo concinne protulit. In obliquo circulo flexuosus

xuofus Solis meatus progenies, & interitus caducorum  
 omnium est, & accessu, recessuque temporum intervalla  
 causari. Plato cœlestes quosdam circuitus causam esse  
 frœcunditatis, sterilitatisque ait. Ipse Sol temporum  
 rector, vitæque regimen est. Vnde Iamblicus Ægyptio-  
 rum doctrina fretus, inquit: Quicquid boni adest, id so-  
 lari potestate adesse certum est, & si quid ab aliis habe-  
 mus, ab ipso tamen absolvitur. Vocat eum Heraclitus  
 fontem cœlestis lucis, Orpheus vitæ lumen, Plato cœ-  
 lestem ignem, sempiternum animal. altrum animatum  
 maximum & diurnum, Physici cor cœli vocant. Assert-  
 que Plotinus, ab antiquis Solem Dei loco esse venera-  
 rum. Nec minus Luna sua, Solisque virtute operatur,  
 quum nobis affiniore, & peculiarior sit. Albumasar per  
 Solem, & Lunam omnibus vim infundi, insinuarique  
 dixit, doctissimus Hermes post Deum Solem, & Lunam  
 viventium omnium vitam esse. Hæc terris citima, cæte-  
 ros planetas vicinitate exuperans, humidorum domina,  
 & conciliatrix est, & cum ea tantam habent affinitatem,  
 ut animata, inanimataque sui incrementa, & damna sen-  
 tiant. Maria, flumina, & latium fluctus crescunt, & de-  
 ficiunt, nunc propere fluctuant, nunc tardo feruntur  
 cursu Maris æstus reciprocando perpetua vicissitudine  
 agitur, nec id nisi Lunæ motui ascribere cuncti, ut  
 nunc avido haustu absorbeat, nunc vero intumescens  
 decedendo refluat: nec apparet unde aliter evenire pos-  
 sit. Munificentius provocat animalia, tanquam ei man-  
 cipantia: nam orbem replens, ut ait Lucilius, alit ostrea,  
 echinos, spondylos, conchylia, caneros, cæteraque, quia  
 noctu tepido fulgore mitificat, gibbosa autem, vel in  
 cornua utrinque falcata inanit, & exhausta reddit. Idem  
 etiam, quod modo retulimus sydus, sentiunt cucumeres,  
 cucurbitæ, pepones, quique plurimum humoris habent  
 aquei, ut adolescente gliscant, & senescente de-  
 crescant, ut Athenæus referat, maxima perspicui posse  
 Soli averfa, & adversa eorum incrementa, & decre-  
 menta. Nec plantarum germina cœli statum respuunt:  
 quod norunt agricolæ, quum sæpius exploratum ha-  
 beant in insitione: nam crescens lignum, non fructus  
 inkrassat,

incrassat, silens vero fructus, ligno languido, & macrescente. Vnde Agricultura peritiores & anni circuitum, & menstruum Luna cursum plantis sic necessarium iudicare, ut pars hæc Agricultura apprimè necessaria sit existimata. Luna quoque dum per Zodiaci signa peragrat terrea, plantarum arbores fortes radices, & subterraneas partes injiciunt: si per aërea migrans commorabitur, arbos diffundet ramos, foliis luxurians, & magis sursum, quam deorsum concrescens, Immo quod certius reperiri poterit signum, quam quod in punico malo cernere est, ut quot diebus ab interlunio discesserit Luna, tot annis det sobolem? Et fertur allium & si Luna sub terris posita seratur, & item sub terris latente vellatur, odoris fecunditate cariturum. Cædua omnia, uti trabes, lignaque, dum novum sortitur Luna lumen, humore scatent plurimo, & quasi per humoris conceptionem emollita vermiculantur, & marcescunt. Vnde jubet Democritus, nec Vitruvio displicet, statuta ratione innocentius in decremento cadi, ut materies tempestive casu, carie non deficiens, diuturnitatem recipiat. Quin ætates variando, varios demonstrat effectus: nam à Solis coitu usque dum cornicularis, & dividua fuerit, humectat, & calefacit, humectans magis: signo, quod humida omnia gliscent, & humificam virtutem ab ea recipiant. Dum vero prætumida, & in orbem sinuata fuerit, æque calidum, humidumque habet: sentiunt id arbores, & mineralia. Decrescens vero usque dum medio orbe casu, calida, humidaque; plus tamen caliditatis, quam plus habeat lucis: unde contingit pisces per aquarum superficiem commeare, in eo tamen occultus tepor, quia humecta diffundit, & humore aucto putredo provenit, unde in tabem ea resolvit. Vbi vero denuo cum Sole fiet synodus, & lumine orba apparere desierit, calida, & præstantiorem tunc cæli statum Chaldaei astruunt sapientes. Sic lunarem quoque esse herbam, rotundis foliis, circinatis, & coruleis tradunt, quæ Lunæ dies novit: nam crescens unum in die producit folium, & decrescens deponit. Latius, & crebrius id apud nos perspicere

spicere licet in mansuetis animalibus, & plantis, continuoque id experimur visu. Sentit formica minimum animal syderum vices, ut interlunio cesset, & quiescat, plenilunio in noctibus operetur. Murium fibræ lunari numero respondent, ut tumido orbe crescant, cavo autem decrescant. Capilli tonsi, & ungues resecti post interlunium celerius: ante vero serius renascuntur. Oculorum pupillæ easdem Lunæ vices novere, ut nunc ampliores, nunc arctiores cernantur, quod qui hujus rei periculum facere quæsierit, in eodem sit lumine: majus enim eximie arctat, minus vero laxiores facit. Scabrus syderum ætates, & tempora manifestat, ex stercore pilulam in orbem conglobat, humoque effusa serobe viginti octo diebus obruit, tantisper condens, dum ambiat signiferum Luna, & ad interlunium revertatur: tunc orbem aperiens novam dat sebolem. Cēpa (quod multo mirandum est magis), inter olera omnia sola syderum vicissitudines adversas novit, & contrarias habere augendi, minuendique vires: reviviscit enim, & congerminat decedente Luna, contra autem decrescit adolescente: quam ob causam Ægyptii sacerdotes eam non comedunt, uti apud Plutarchum quarto in Hesiōdum commentario legi. Tithymali genus unum, quod vocant helioscopium, quasi solsequium, comam ad Solis normam circumagit, ut expergiscatur, & occubet crepusculis sopitum, desiderio quodam excitum, & ut ejus ortum mane spectet, noctu vero florem comprimat. Sunt & solares herbæ multæ, ut heliotropion: jubare enim exorto interdum semper prono vertice spectat, ut nusquam videatur ejus intorsisse folliculum, fœdere amoris quodam, seseque eodem inclinat, quo syds defertur. sic malvæ flores, & cichorium; Lupinus quoque abeuntem Solem intuetur, ut caulem nusquam intorqueat, quotidie agricolis horam nubilo etiam opumbrante, uti horarum index demonstrat, eisque est confecti syderis signum: & in Euphrate, ait Theophrastus, loti florem non solum aperiri, & claudī, sed etiam caulem alias abscondere, alias patrefacere à Solis occasu ad mediam noctem. Sic olea, salix, tilia, ulmus, & populus

lus alba solstitium demonstrent, frondesque obvertunt, albaque lanugine canescens dorsum ostendunt. Irium, & arentis herba pulegii, tamen si radice careant, ligno suspensa, & affixa, florent, & solstitium ostendunt. Selenites (perinde ac si Lunæ jubar diceret) lapis test, quem alii aphroselinon vocant, is Lunæ imaginem continet, eamque reddit in singulos dies augescentem, & decrecentem. Et lapis alius est nubeculam continens, quæ Solis instar emergens demergensque circumvolvitur. Congratulatur cynocephalus Lunæ in exortu, quod flans manus in cælum tollit, & regium insigne in capite gestat, talemque habet cum Luna consensum, ut in ejus congressu, ex quo affici solet, quum intermenstrua non pernox, & blando colore illustrans omnia, sed opaca, silensque est, mas cynocephalus quoquam non intuetur, nec comedat, sed in terram demisso vultu, Lunæ raptu indigne lugens mœreat, fœmina vero illi nocte non contenta, nusquam oculos contorquens, eadem cum mare paritur, & è genitali sanguinem mittit, ideo ad hæc usque tempora cynocephali in sacris nutriuntur, ut ex ipsis tempus conjunctionis Solis, & Lunæ sciri possit, ex Oro in hieroglyphicis. Arcturus exoritur imbres, & pluvias facit. Sirii exortum canes norunt, quia in rabiem aguntur, viperæ, & serpentes furiunt, stagna moventur, in cellis vina fluctuant, & maximi sentiuntur in terra effectus, ocimum sub ejus ortu pallefcit, & coriannum siccescit, à Theophrasto traditum. Caniculæ exortum quotannis observabant diligenter, & ab ea conjecturam capiebant, uti scribit Heraclides Ponticus, salubris ne, an pestilens annus futurus esset, nam si obscurior, & quasi caliginosa fuerit, pingue, & concretum esse cælum, ut ejus qualitas gravis, & pestilens futura sit: si clara, & pellucida apparuerit stella, cælum significasse tenue, ac purum, & propterea salubre: quam sic metuebant veteres, ut ei canem sacrificare instituerint. Columella.

*Hinc mala rubigo, virides ne torreat herbas,*

*Sanguine lactantis catuli placatur, & extis.*

Et Ovidius.

Pro

*Pro cane sydereo canis hic imponitur a. a.*

Præsentit eam fera, quam Origem appellat *Ægyptus*: nam Solis radios tunc contuens caniculam adorat. Molestas, dicit Hippocrates, purgationes ante, & post eam, nec secandas venas; pleraque demonstrat Galenus operationes in diebus decretoriis observandas, & necessarias admodum. Nec minus in ferendis segetibus, jactis seminibus, & plantarum propagationibus. Nec te magnorum syderum configurationes lateant: è signis discessus, ut aquæ, igneæque impressiones in aëre videantur. Quod si hæc æquo animo conspexeris, quis non omnium inferiorum causas sydera ipsa esse conjiciet? quibus jam ignoratis, maxima secretarum operationum scientia perire deprehenditur. Sed quid ex his nancisci poterimus, docuimus in *Phytognomonicis*.

#### CAPUT IX.

*De superiorum virtutum attractione.*

**D**IXIMUS de cælorum effectibus in hæc inferiora, deque rerum consensu, dissensuque: subjungemus nunc ex agnatione Naturæ quomodo superiorum virtutes attrahere possimus. Platonici Magiam vocabant attractionem unius rei ab altera, ex quadam Naturæ cognitione. Mundi autem hujus partes ceu animalis unius membra, omnes ab uno autore pendentes, unius Naturæ conjunctione invicem copulantur: ideo sicut in nobis cerebrum, pulmones, cor, jecur, & reliqua membra à se invicem trahunt aliquid, seque mutuo juvant, ut uno illorum aliquo patiente, compatiantur: ita hujus gentis animalis membra, id est, omnia mundi corpora connexa similiter mutuunt invicem naturas, & mutuuntur, & ex communi cognitione, comis nascitur amor, & ex amore comis attractio. Hæc vere Magica est. Ab orbis Lunæ concavitate propter Naturæ congruitatem sursum trahitur ignis, ab ignis concavitate aër, à mundi centro terra ad infima trahitur, & à suo loco rapitur aqua. Hinc & magnes ferrum, & electrum paleas, sulphur ignem, Sol flores multos, & folia ad se trahit, & Luna aquas. Plotinus atque Synesius inquirunt: Magna ubique

Na-

Natura est, videlicet certa quædam pabulis ubique certis inescans, non aliter, quam centro terræ gravia trahens, Lunæ concavo levia, calore folia, humore radices, cæteraque similiter. Quo quidem attractu secum ipso devinciri mundum testantur sapientes Indi; dicentes; mundum esse animal passim masculum simul atque feminam, mutuoque membrorum suorum amore ubique coire secum, atque ita constare, vinculum vero membrorum inesse per insitam sibi mentem, quæ per artus infusa, ut diximus; molem agit, & magno corpori se miscet. Hinc Orpheus Naturam ipsam mundi, Jovemque marem appellat, & feminam, usque adeo mutui suarum partium conjugii ubique mundus est avidus. Esse masculinum sexum feminino ubique commixtum declarat signorum ordo, ubi præcedens masculinum, subsequens femininum, sic arbores & herbæ, ut animalia, utrumque sexum habent: mitto quod ignis ad ærem, aqua ad terram, masculi ad feminam vicem habent, ut non mirum sit membra inter se mundana mutuum conjugium concupiscere. Planetæ partim quidem maris, partim feminæ, Mercurius hermaphroditus. Quod sane animadvertens Agricultura, præparat agrum, seminique ad cælestia dona, similia quædam efficit Medicina in corpore nostro, tum ad nostram fovendam, tum ad universi naturam uberius comparandam. Sic & Philosophus astrorum peritus, quem proprie Magum appellare soleamus, quibusdam illecebris, cælestia terrenis opportune quidem, nec aliter inferens, quam insitionis studiosus agricola veterem recenti stipiri surculum. Subjicit Magus terrena cælestibus, immo inferiora passim superioribus, ut ferrum magneti trahendum, & crystallum Soli illuminandum, vel ovum gallinæ fovendum. Præterea sicut nonnulli foventes ova etiam sine animalibus vitam illis ex universo conciliant, & sæpe materias quasdam opportune parantes, absque ovis, manifestisve feminibus animalia procreant, ut apes ex bove, ex ocimo scorpionem, vitam videlicet à mundo, materiis certis, opportunisque temporibus adhibentes, sic & Magus ubi cognovit quæ materiæ, sive quales, partim

partim inchoatæ Natura, partim arte perfectæ, & si sparsæ fuerint congregatæ, quæ cœlitus influxum suscipere possint, has, eo regnante, potissimum colligit, præparat, adhibet, sibi que per eas cœlestia vendicat. Vbicunque enim materia quædam, sic superis exposita est, sicut speculare vitrum vultui, pariesve oppositus voci, subito superne patitur, ab agente potentissimo, à potestate, vitæque mirabili ubique præsentæ. Proclus vero libro de sacrificio, & Magia dicit, quod Philosophi quum considerarent in rebus naturalibus cognationem quandam, & mutuum nexum aliorum ad alia, & manifestorum ad vires occultas, & cuncta in cunctis inuenirent, Magiam condiderunt, agnoverunt & in infimis suprema, & in supremis infima: in cœlo quidem terrena non proprie, sed secundum causam, modoque cœlesti, in inferioribus vero cœlestia, sed modo terrestri. Nam unde putamus plantas illas, quas heliotropias nominant, ad Solis motum Solem versus moveri? & selinetropias, id est lunisequas, ad Lunam verti? Quamobrem in terra quidem aspicere licet Solem, & Lunam, sed pro qualitate terrena, in cœlo autem plantas omnes, & lapides, & animalia pro cœlesti natura, quæ quidem veteres contemplati, aliis cœlestium, alia terrenorum adhibuerunt, unde divinas virtutes in locum inferiorem ob quandam similitudinem deduxerunt: nempe similitudo ipsa sufficiens causa est ad res singulas invicem vincendas. Si quis papyrum calefaciat, deinde subjiciat lucernæ proximæ, etiam si non tangat, videbit accensam subito Papyrum, quamvis non tetigerit ignem, accensioneque desuper ad inferiora descendente. Comparemus igitur papyrum calefactam cognatione cuidam inferiorum ad superiora, appropinquationem ejus ad lucernam opportuno usui rerum pro tempore, loco, & materia, processum ignis in papyrum præsentia divini luminis ad id, quod potest capere, accessionemque papyri deificationi mortalium, materiamque illustrationi, quæ deinde feruntur sursum instar accensæ cannabis: ob quandam divini seminis participationem.

## CAPUT X.

*Quemadmodum ex mundi contemplatione arcanarum rerum cognitio dependeat.*

**E**X totius mundi faciei contemplatione, motu scilicet, habitudine, & figura, ex nascentibus, crescentibus, occidentibusve rebus arcanorum cognitionem dependere opinamur. Assiduus enim naturalium rerum scrutator, & contemplator, ut & Naturam ipsam gignentem, & omnia corrumpentem videt, ita & ipse facere condiscat. Nec minus ex animalibus: nam etsi intellectu carent, sensibus adeo vigent, ut longe humanos superent, eorum actionibus Medicinam, Agriculturam, Architecturam, Oeconomiam, ac denique scientias, & artes fere omnes docent. Et quæ in Medicina adhuc, aliisve artibus vere inventa, omnia ab eisdem ostensa sunt. Idem in metallis, gemmis, & lapidibus faciendum remur. Fascinantium oculos rationis expertes bestiarum natura quadam admirabili cavent: Columbarum ad fascinationis amuletum, propulsationemque laurinos ramulos tenues primum colligunt, dein ad custodiam pullorum nidis imponunt, milvi rhamnum, circi amaraginem, turbines gladiolum, corvi amerinam, upupæ capillum Veneris, harpæ hederam, ardeolæ careon, perdicis harundinum folia, turdi myrtum, alaudæ gramen, unde Græcum adagium

*Ἐν κορυδαίῳ κοίτη σκολιῇ κέκρυται ἡ γέρωντις,*

*Graminis intorti lustris galerita recumbit.*

Cygni viticem, aquila callitrichum, vel lapidem ætitem, qui mulieribus commodus, nam abortibus adversatur, ex Aliano. Herbas ad venena valentes eadem animalia demonstrare, quum ad eorum commoda quærent. Elephas chamæleonte jam depasto, qui frondibus concolor immoratur, suo veneno occurrit, oleastrum defumens: hinc ortum est, ut si quis casu chamæleontem devorarit, oleastro assumpto, pelti medeatur, ex Solino. Pantheræ aconito devorato, carnibus a venatoribus insperso, ne extinguantur, humanum sterces quærunt, quo sibi medeantur. Testudo ex serpentis escam

B

morbum

morbum concipit, origani cibo noxam difcutit, & contra eum diuicatura, hoc fe munit. Quum mandragoræ mala urfi guftauere, ne malum in perniciem conualefcant, eunt obuiam formicas comedendo. Phalangium cervis perniciofum, nam eos celeriter interimit, nifi fylveftrem hederam comederint, & ubi venenofa aduertunt pabula, fibi cinara medentur herba, & contra serpentes fe muniunt claphobofco. Sic palumbi, graculi, & merulæ lauri folio. Cimicis natura contra afpidum morfum valere compertum eft, argumento, quod gallinæ, quo die id ederint, nō interficiantur ab afpide, ex Plinio. Capræ ocium fpernunt, quia lethargum inducit, ex Chryfippo. Vulnerarias etiam herbas ipfa demonftrare. Cervi diftanno herba tela corpore ejiciunt: Cretenfes enim vulnerandi perici feras in verticibus montium pafcentes percutiunt, illi accepto vulnere herbā querunt, & è veftigio fpicula excidunt. Sic etiam & capræ. Elephantes in venationibus vulnerati, quarunt aloës lachrymam, & vulneribus illinunt. Adinvenere & fibi medicinas, quibus noxios humores è corporibus purgarent, ipfaque nos docuerunt. Afini afplenum herbam vorant, ut atram bilem ejiciant, ex quibus edocti Medici eandem herbam ad eundem ufum præparant. Cervæ ante partum purgantur fefeli herba, faciliore ita utentes utero. Urſi ut relaxetur inteftinum, arum comedunt, ex Ariftotele. Columbæ & gallinacæ helxine patti annuum faftidium deducunt. Canes gramine herba comeſta, omne id, quo affliguntur, cum pituita & bile evomunt, fibique hæc vomitio ſalutem affert, rabiem enim, niſi tollatur, facit. Et peculiaribus morbis, quibus infeſtantur, peculiaria remedia adhibendo, ab eis iidem communes facti, in noſtris eiſdem utuntur. Leo quartana febre laborans, ſimias vorat, ut ſanetur: hinc nos ſcimus contra febreſ ſimiarum ſanguinem valere, corroborando. Hauſto etiam canum ſanguine eodem morbo liberatur. Ventris & inteſtinarum dolor ſedatur intuitu anſerum, & anatum viſu: nam ſi eas conſpexerint, conſeſt in torminibus liberantur, ex Vegetio: eadem anas majore proſpectu & equinum genus conſpectu ſuo ſanat, ex Columella. Vnde Plinius.

Quod

Quod traditur in corminibus mirum est, anate apposita ventri transire morbum, anatemque emori: & carnem anatis in cibo torminosis prodesse Marcellus scribit. Capræ & doreades non lippiunt, quod quasdam herbas comedant. Accipitres comedunt hieracium, quando caliginem oculis senserint. In oculorum morbis elephantes lac bibunt. Fœniculum nobilitare serpentes, gustatu senectutem exuendo, oculorumque aciem succe suo reficiendo: unde intellectum est hominum quoque caliginem eo relevari. Herbis lacteis vescuntur lepores, ob id coagulum habent in ventriculo, hinc didicere pastores lacteis herbis quam pluribus lac coagulare. Perdices porrum mandunt, quia ad sonoram vocem prodest, ex Aristotele Problematum libro. Ex hoc Nero vocis gratia ex oleo statim mensium omnium diebus, nihilque aliud, ac ne pane quidem vesci so. Instrumenta insuper quamplurima Medicinæ animalia etiam adinvenere. In oculorum suffusione capra junci punctura sanguinem exonerat, caper rubi: nam quum oculum caligine adumbratum, & non probe affectum ad videndum senierit, eum ad rubi spinam admover, & referandum permittit, hæc ut pupugit, statim pituita evocatur, & nulla pupillæ læsione facta, videndi visum recuperat. hinc homines hoc curationis genus didicisse existimatur. Ægyptii non ex humano invento clysteres se didicisse, sed ibim avem ad dejiendas alvos usum sibi, & medicinam docuisse prædicant. Ex qua etiam dietam didicere, & crescente Luna vivendi rationem augere, & decrecente diminuer. Vrsorum oculi hebetantur crebro, qua maxime causa favos expetunt, ut convulneratum ab apibus os, levent sanguine gravedinem illam: unde utuntur hodie Medici ad oculorum hebetudinem phlebotomia. Gulo immodicæ voracitatis repletus, ventrem inter duas arbores stringit, ut excrementa protrudat.

*Ex similitudine arcanas vires in rebus reperiri*

**Q**VI penitus nostrorum majorum scripta scrutabuntur, Hermetis scilicet, Orphei, Zoroastri, Othianis, Damagerontis, Harpocratonis, Kirannidis, & aliorum coævorum cordatorum virorum, qui de arcanis conscripserunt, eaque adinvenerunt, non nisi ex similitudine seminum, fructuum, florum, frondium, & radicum, quæ morbos, humanos artus, & animalium cognoverunt, nec non syderum, metallorum, lapidum, gemmarumque ex quibus postea Hippocrates, Dioscorides, Plinius, & alii, ubi vera esse cognoverunt, in suos libros transcripserunt, exceptis iis, qui satis stulte, ne dicam invidiose, aut rabiose ad manifestarum qualitatum normam redigere conati sunt. Operæpretium non vulgare erit, de ejusmodi aliqua referre exempla. Theophrastus de herbis loquens, scorpii, & polypi imagines referentibus, inquit: Non desunt quæ forma quadam peculiari spectentur, ut scorpii vocata radix, atque filiculæ, altera enim speciem scorpionis repræsentat, & utilis ad ejus ictum, altera hirsuta, & acetabulis cavernosa, ceu polyporum cirri, quæ purgare inferius apta est, & ubi polypum innasci affirmat, debeat. Et alibi. Nec quæ attribuuntur plantarum viribus, absurde conscribi videntur, ut puta generandi seminis facultatem, atque sterilitatem, sicut qui testiculus appellatus est: quum enim gemini sint, alter magnus, alter parvus, magnum efficacem ad coitum, minorem obesse dicunt. Quædam ad procreandum marem, vel feminam valere, ut herba, quam marificam, & feminiparam vocant: ambæ inter se similes, fructus feminiparæ modo musci oleaginei, mariparæ geminus modo testiculi hominis. Ne semen stereticum sit, fructum hederæ candidæ facere dicunt, contra ut sit prolificum fructu crataei, quod fructum tanquam milium refert. Penitus hominem sterilescere folio herbæ hemionitidis. Quæ enim fructuosæ & fecundissimæ sunt, sætissimas dixerunt, quæ steriles, homines steriles reddere. Et alibi. Notabile in lappa: nascitur

nascitur flos in eo ipso hirsuto, & aspero non exiens, neque evidens, sed intra se concipiens, & semen pariens, ut illis simile sit, quod in galeis, & viperis evenit; illa enim ubi intra se ova pepererint, mox animalia gignunt, & hæc florem in se continens, concoquensque fructum deinde parit. Sed mutuas virtutes habent. Dioscorides scorpioidem herbam caudæ scorpionis effigie scribit, quæ ad morsus scorpionis valet. Sic serpentariam majorem, minoremque, quæ extima corticum superficie maculis variis fuscis, rubris, croceis, ceruleis, serpentum exuvium exprimunt, ad eorum ictus valere tradidit; sic arum, arisarum, & allium anguinum, sic echium, & anchusæ viperinum capitulum suis seminibus ostendunt, ad earum morsus valere. Idem de lithospermo, saxifragiis dixit, quæ ad comminuendos in vesica calculos valent, & multa alia, quorum liber plenus est. Tradit Galenus alaundæ aviculæ galericulatum verticem esse, cujus similitudinem exprimit corydalis capnos: utraque adversus colicos suam asserti opem. Apud Plinium multa, & innumerabilia leguntur, quæ ex antiquorum scriptis transcripsit, quorum opera suis temporibus extabant. Aliqua ex eo referemus. Herbam in capite statua enatam, collectamque alicujus in vestis panno, & alligatam in lino, capitis dolorem confestim sedare dixit. Eriphiam multi prodidere: scarabeum hæc in avena habet, sursum, deorsumque decurrentem cum sono hœdi, unde & nomen accepit, hæc ad vocem nihil præstantius esse tradit. Orpheus suis lapidibus virtutes ex indole venatus est. Galactites lapis lactei coloris, cujus pulverem si sparseris super dorsum caprarum, suis sætibus copiosius lac præbebunt. si in potu nutricibus dederis, lac mammis adauget. Crystallus aquæ similitudinem gerit: in febribus ore detentus, & volutatus sitim extinguit. Amethistus vini colorem refert, ebrietatem propulsat. Conspiciuntur in achate fruges, arbores, prata, & viridaria: pulvis injectus circa cornua, vel humeros boum, dum arant, facit, ut maximam frugum copiam largiatur Ceres. Ophites serpentum maculas ementitur, eorum moribus optulatur. Chaleophonos lapis illisus aris tin-

nitum reddit, Tragœdis tradunt gestandum, quia optimam vocem facit. Hamatites lapis tritus sanguinem re-  
ficientibus, oculisque cruore suffusus utilis, sic cinnabar-  
is ejusdem coloris, & virtutis. Reliqua minime duxi-  
mus huc afferenda, quum in nostris Phytognomonicis  
diffusus pertractentur.

## CAPUT XII.

*Quomodo ex similitudine componendum, & applicandum sit.*

**N**ATURAM virtutum similitudinem ostendisse  
jam diximus, nunc quomodo eas componere, &  
applicare possimus, doceamus. Nec est principium magis  
in dicendis profuturum, nec radix, unde secretorum &  
mirabilium operationes expullulent magis: proinde ma-  
ximam & talem adhibeas diligentiam, qualem accuratissi-  
mè veteres adhibuisse in eorum scriptis reperimus, ut  
hinc pars major eorum secretorum constet, ut in com-  
positione noscere, & assimilare discas. Vniuersas rerum  
species, & qualitates ad se aliqua secundum totum eo-  
rum posse inclinare, trahere, allicere, & ad suum con-  
vertere simile videmus: & si ex actione præcellentes  
fuerint, id facilius eveniet; uti ignis ad ignem movet, ad  
aquam aqua. Assayerat Avicenna, si quid diu in sale ste-  
terit, falsilaginem totum respiciet, & si quid in foetido  
foetidum, & si cum audace, & timido, audax & timidus  
fiet, cum hominibus si quod animal conversari solitum,  
humanum & cetera evadent. Hujusmodi multa astruunt  
Medicorum dogmata: uti corporum partes aliqua simi-  
libus gaudent, ut cerebrum cerebro, dentes dentibus,  
pulmo pulmone, & jecur jecore Hominis, vel gallinæ ce-  
brum memoriæ, & ingenio confert, ejusdemque calva  
recens epulis immista juvat epilepsia. Gallinæ ventricu-  
lum ante cenam si comederis, & si ægerrime concoques,  
ventriculum tamē confirmat. Cor simia cordis prohibet  
pullum, & audaciam, quæ in corde residet, adauget. Lupi  
virga asæ, & incisa si edatur, Venerem excitat, si langu-  
escant vires. Vulturis corium dextri calcanei dextro po-  
dagrici pedi si imponas, vel lævum lævo, articulorum le-  
nit

nit dolores; & tandem membrum quodlibet membro simili prodest. Pleraque ex Medicorum libris condiscas, non est enim nostri consilii omnium meminisse, quorum jam ipsi meminere. Colligendum præterea, multumque animadvertendum quibus insit rebus qualitas, vel proprietatis alicujus excessus, & non communis, vel affectio, vel hujuscemodi perturbaciones, & num ille excessus casu natura, vel arte insitus sit, ut calorificus, frigorificus, amor, audacia, sterilitas, fecunditas, tristitia, loquacitas vel aliud quod facere volumus, ex his operentur, & quam minime impune puto. Ut si mulierem fecundam reddere destinaveris, fecundissima animalia considera, & inter cætera leporem, cuniculum, & murem. Lepus enim superfoetat, dum utero gerit, & singulis mensibus generat, & foetus edit non universos, interpositis enim diebus, quod res tulerit, peragit, & à partu continuo repetit coitum, & lactans adhuc concipit foetum, & in utero aliud pilis vestitum, aliud implume, aliud inchoatum gerens pariter. Considerabis præterea eas partes & membra, ubi affectio illa residet, ut ea propinemus indigenti, ob id leporum testiculos, vulvas, coagulum dabis feminis & viris, sed feminis de femineo, & masculis de masculino ad conceptum in mulieribus excitandum. Sic homo, vel individuum aliquod, quod nunquam fuerit infirmum, ægritudinibus confert omnibus. Si audacem, vel impudentem aliquem reducere curaveris, fac illum secum afferre leonis pellem, aut oculos, vel galli, & animosus, & invictus perget inter inimicos, & eis timorem inducet. Si loquacem aliquem optabis, dant linguas, modumque optato potiendi ranæ aquaticæ, sylvestres anates, anseres, & si quæ sunt animalia obstrepera, & loquacitate non incelebria, quibus loquacitatis notam impingunt, quorum linguas si pectori, vel capiti dormientis mulieris supposueris, quia loquaciora noctu sunt, noctis secreta propalat. Pleraque, quæ potius luxuriantis, quam proficientis essent lectionis, quum uberius hæc in Phytognomonicis tractentur nostris.

*Quod individuis peculiares insint dotes, aliquibus in toto corpore, aliis in partibus.*

**H**AUDQUAQUAM doribus individua carent lulentis, & mirificis, sed magnam in operationibus retinent potestatem, & maiorem, quam ab ipsa habeant specie, vel occulta proprietate, vel ipso cœlesti stellarum situ, ut putavit Albertus, mirabilem haurire patiendi, operandique energiam, non specificam, sed propriam & peculiarem: unde varii individuis ascribuntur effectus, & inclinationes, vario ab influxu, cœlestique habitudine, quæ omnia novisse Magum oportet, ut multis ostensis operandi viis, eligat commodiorem, suoque inserviat usui, si inops aliquando eorum fuerit. Nostrum enim tunc pensum absolvimus, quum indagandi, componendique methodum tradidimus, nequid nostris in historiis desiderari possit. Sed redeat, unde fluxit oratio. Refert Albertus gemellos extitisse, alteri quorum latus erat, tactu cuius claustra, & portæ paterent omnes, alter è diverso repente claudebat, quæ aperiebantur. Alii cati, muris, aliorumve animalium sic perhorrescunt aspectum, ut non possint non ægre ferre, & in animi deliquium cadere. Sic aliquibus strumas sanandi, & diversa curandi ulcera impressa est cœlitus potestas: & quod chirurgum fatigavit multum, pharmaco curari non valuit, nec ulla profuit medicina, solo salivæ tactu sanatur. Nec minus considerati debent, quæ aliquibus conveniunt, ut meretricibus audacia, ganeonibus petulantia, furibus timiditas, & huiusmodi passionum multæ, quæ passim literarum monumentis memoriæ produntur. Insunt præterea naturalibus rebus aliquæ communicationes, ut non solum ipsæ vires retineant, sed aliis communicent. Impudentissima meretrix non impudentia solum, sed virtus etiam inest, ut quæ tetigerit, vel secum habuerit, vim habeant impudentem reddendi: unde qui illius sapius se contemplatus fuerit speculo, vel induerit exuvias, ei redditur & in impudentia, & in libidine similis. Nec solum ferrum à magnetē

gnete contactum trahitur, sed cætera allicit ferrea, ac, uti dicemus, anulus unus, quem rapiet magnes, multos trahit, ut tanquam catena pendere videatur, & mutuo illius virtus transferatur. Idem in cæteris observare licet. Animadversione quoque dignum puto, rerum virtutes aliquibus substantia rota, aliquibus vero & partibus immorari. Retinet echeneis navem, non jam partibus præcipue suis, sed toto suo corpore: exempla quoque plurima passim leguntur. Multa secundum partes operantur aliquas, oculis scilicet regulus, & catoblepa: fugiunt vespertilionis alas formicæ, non tamen cor, vel caput: fugiuntque upupæ cor, non tamen caput, vel alas: id in reliquis animadvertes.

## CAPUT XIV.

*De viribus, quæ in vita tantum insunt, & quæ post mortem.*

**P**ERPENDERE, ac intueri par est functiones præsignes aliquas, immo maiorem eorum partem, quæ in vita tantum operantur, post autem interitum hebetantur, & evanescent, & raro aliquibus inserviunt. Luporum oculi vocem, catoblepa vero, & basiliscus confestim adimunt vitam: moratur echeneis navigiorum imperus: struthiocamelus ferrum concoquit, non jam emortui id operantur, quod nil penitus liquido agunt: emoritur enim, & deperit virtus illa, vita jam evanescent, immo si partes ejus ex eis eligendæ sunt, è vivis petendæ sunt. Ideo in Naturalis Magiæ præceptis non temere sancitum puto: si quæ ex animalibus consequi possunt, iis jam vivis demere, fueritque præstantius, si id fieri potest, ut in vita supersint; animantis jam expirantis debilitatur, & elanguescit virtus illa. Anima enim, inquit Albertus, his confert multum, quæ in animalibus gignuntur: interitus enim, aut corruptio pervertit ea, & præcipue si naturalis, quum corruptis humoribus emoriuntur: viva longe secus operari sunt solita, viresque luculentiores habent. Observatur id multum Medicorum astipulatu, cæterorumque, qui hujusmodi studio navant operam. Si extrahantur è ranis linguæ, è pastinacis radii, lapides ex animalium capitibus, aut oculi, aut aliquid,

B 5

ut

ut opportune operentur: non enim è mortuis illis, sed adhuc vita fruentibus, vivaque in aquam projiciantur, & vivant, ut non insita ejus virtus depereat, & flaccescat, sed virtutis exuperantia ad agendum promptiora evadant. Nec aliter in omnibus id imitemini, quod verbis parentes, omittimus. Nec minus in rebus vita carentibus perspicere licet, remanent enim proprietates aliqua sic consociatæ, ut operari non desinant, immo & valentius multo. Lupi sic ovibus sunt exitio, ut odium post interitum servant: nam si lupina pelle tympanum accommodabis, inter cætera ex ovibus pulsatum audies, silentibus sonoris omnibus, & obmutescere ea faciet: ex ursi vel lupi corio confectum, & pulsatum longe equos abigit, & fugat. Et si ex omnibus eorum intestinis chordæ in lyris tendantur, obscrepent, nec temperamentum unquam efficiant. Dissidet hyæna cum panthera: unde qui hyæna corio se lorica jam mortuæ, fugiunt quaque, nec congradi quidem sustinent: & si eorum pelles è regione adversantes suspendes, pantherarum pellis pili destuant: leonis pellis cæterorum animalium pelles abumit, & erodit, lupinæ vero quoque agnorum: & reliquorum alituum pennæ aquilinis permixtæ in tabem resolvuntur, & per se decidunt. Adversantur sibi florus, & ægithus, & tam est eorum pertinax odium, ut mortuorum sanguis simul commisceri non posse dicatur. Amant columbæ rinunculum, ut diximus, & in columbariis repositus mortuus, amorem loci conciliat, ut post mortem amicum ament. Nec herbæ, simpliciaque cætera operari desinunt, quia jam detruncata, aut sicca depereant, sed jam validæ eis quoque vires prævalent. Tu autem considera, & æqua mente librato, ne te in operando decipiant, qui mirabilia operari affectas.

## CAPUT XV.

*Simplicia omnia statim exerceri temporibus, & pariter parari debent.*

**D**IXYMUS à cælo inferioribus rebus vim elargiri, & maxime plantis; propterea nos statim omnia parare debere temporibus, nec id prætereundum esse censemus:

femus: nam ut cœlum varias reddit anni constitutiones, ita & plantas variat, ad incrementum autem, alimentumque plurimum cœli temperies, uti dixit Theophrastus, & in totum anni conditio juvat. Vnde non ab re est, quod proverbio dicitur, annum producere fructum, non arvum. Id autem duplici modo intelligendum, uno vulgari & communiter, altero peculiari. Primo modo docet Dioscorides, Verum in primis curam impendere oportet, ut suis temporibus singula, & demetantur, & recondantur, certe enim pro horum ratione aut valent viribus, aut evanido, nulloque munere funguntur. Serena igitur cœli constitutione demetenda sunt. Sic si non suo tempore, & opportune colliguntur, minus viribus valent, aut si per imbecillitatem intabuerint. Sic omnes radices autumnō evellendæ, tunc, quum humore & virtute scatent plurima: aliter enim exarescendo evanescent, & tunc cum decidua sunt folia, vis ipsis occulitur. Verno tempore flores, quum illo enascantur tempore, & vim retineant magnam, æstatis tempore folia: sic in cæteris observandum jubemus. Scitō aliqua multum retineri, aliqua brevi temporis processu vim expirari, ut omnibus conspiciere licet, & cautum est Medicorum regulis, quæ multis servantur annis, quæve inutilia sint habenda. Vnde sæpe, quæ traduntur irrita & vana reputantur experimenta, quum fortasse in manus incidunt aliqua vetustate collapsa, & consumpta. Sed si peculiaribus temporibus colligantur herbæ, ex cœlestibus configurationibus singularem virtutem quandam suscipiunt, & facultatem à cœlo longe nobiliorem, ut pote, quæ à præstantissima syderum natura, & qualitate manarint: sic radices, caules, flores, folia, & semina decerpta maximæ efficacitæ, longe validissimas vires recipiunt. Sed verum tempus definiri nequit, quum diversis in regionibus diversa loca varie radiis Solis illustrentur, vel ab iis longe remota, serius, & citius fructus pariunt, & à terra pullulent: tamen aliqua in universum præsumitur. Radices tunc eruendæ, quum Luna silet, quia tunc, humore ad ima delapso, succourgent; tempore vespertino, roscidus enim humor So-

lis emerſu fugatur, & per ſiphonem caulis ad ima revo-  
catur: congruum tempus fatentur, quum rugæ & plica-  
turæ depereunt, & propter ſucci incrementa explican-  
tur, deducunturque, immo rimulas agunt dehiſcentes  
inſtar foeminæ, ſe futuro partui accingentis, nitentiſ-  
que, & jam interior rimula in rimas fatiſcit, diſrumpi-  
que minatur. Folia eo tempore reſecaſſe profuerit, pau-  
lo poſt, quam é turionibus ſe explicant, & eis indui ſe  
oſtentent, non autem nocturno rore roſcida, ſed ſub pri-  
mo Solis emerſu: nam meridie à Solis colore ex hauſto  
humore, ſitiunt. Flores colliguntur quum geſtiunt &  
annituntur foetum depromere, priuſquam flaccidi deci-  
dant, & dum roſcido humore rigui ſunt. Tempus cau-  
les colligendi, quum flores emarcuere, alio enim tempo-  
re uſui ineptiores. Semina quum maturitate caſum mi-  
nantur. Sunt & magis peculiararia. In calidis & tenuibus  
in principibus cœli locis conſtituendi ſunt Sol & Mars,  
in humidis Luna, nec collabentur in decidua loca, &  
cætera: nam hoc modo collecta ad medicos uſus maxi-  
mo ſunt emolumento.

## CAPUT XVI.

*Quod regiones, & loca maxime ſint conſideranda ubi naſcan-  
tur ſimplicia.*

**N**E c eis raro errare contingit in plantis, metallicis,  
iſſque ſimilibus, qui loci ſitu ſpreto ea propinant,  
quæ in uſum, & manus veniunt. Si quis vero id integre  
aſſequi velit, non parum conducit cœli ſtatus, & loca  
ſpectentur propria: uti enim locus diverſas fortitur tem-  
peraturas, ita & diverſitatem in plantis operari poteſt:  
& tantam aliquando in plantarum virtutibus mutatio-  
nem cauſatur, ut non ſolum huius diſciplinæ rudimen-  
tis initiati ſæpenumero fallantur: ſed in earum virtuti-  
bus inquirendis & medici, & qui non parum Philoſo-  
phiæ ſtudiis navant operam. Cujus rei meminit Plato.  
Munivit Natura naturans loca terræ virtutibus diver-  
ſis, ut eis ſigillentur virtutes diverſæ, ut in plantis, &  
rebus aliis, quales merentur ſecundum genus eorum.  
Cui conſimilis & Porphyrii ſententia. Quod locus eſt  
gene-

generationis principium sicut & pater. Cicutam è Suis Theophrastus colligendam jubet, quippe Thrassias Mantinensis eo loco sumendam censebat, vel si quæ alia loca prægelida erant, cujus succus Athenis venenum poena Atheniensium publica invisus, quem quum Socrates præsumpsisset, præsentanea de medio morte sublatus est: hic autem impune sumitur, & bestiiis commanducatur. Niger elleborus Oera monte, & Parnasso præstantissimus, alibi hebes & imbecillis: quare Hippocrates Democritum curaturus, è montibus colligendum curavit. Et Achaia apud Cabyniam maxime, ut refert Theophrastus, vitis quoddam genus habetur, cujus vinum abortum facit & ubi canes uvas comederint, eos quoque abortu periclitari necesse est: & in gustu, nec uva sensum alium, quam cæteræ uvæ faciunt, nec vinum à cæteris vinis distare percipitur. Medicamenta, quæ in Eubœa oriuntur meliora, quæ ferat Æge, deteriora quæ Telethrium, asseverat, sunt enim illa sicciora: Telethrium autem locum esse opacum, atque subriguum. Et in Persidi ferunt lateralem nasci arborem, cujus sunt poma præsentis veneni, ut illico vespcentes interimant: quapropter in suppliciis tantum iis utebantur, Regibus tamen in Ægyptum translata, & Persianam persidiam exuta, cibis idonea, & salubria desert poma, Columellæ de hac extant versus:

*Stipantur calathi & pomis quæ barbara Persis*

*Miserat (ut fama est) patriis armata venenis:*

*At nunc expositi parvo discrimine lati,*

*Ambrosios præbent succos oblita nocendi.*

Clarum est, Dioscoridis autoritate, quod magni quidem refert, si loca, in quibus prodeunt clivosa, ventis exposita, proflata frigidaque, & aquis carentia: in his enim locis vires eorum longe validiores intelliguntur: contra quæ in campestribus, riguis, & opacis cæterisque locis à vento silentibus enascuntur, plerunque degenerant, & minus viribus valent. Unde si per regiones multum à primis distare videntur, neque pares retinent vires, eo deferantur loci, & unde maxime vim illam fortiri videntur.

C A P.

*Locorum, & fontium proprietates aliquæ, quæ operi nostro conferre possunt.*

**N**E c minus locorum diversitas in variis re:um effectibus operatur. Locus enim quoque terrarum, aquarumque miracula retinet multa, quæ recte scire & novisse Magum oportet: nam sæpenumero videmus aliqua sitis ratione solum operari, & miracula asserre ob cœli inclinationem, & Solis impetum longius, & propius accedendo, recedendoque. Si enim terra una ab altera non differret, non solum in Syria & Arabia in harundinibus, juncis, herbisque essent odores & thuriferæ arbores, neque piperis baccas, neque myrrhæ glebulas darent, sed in omnibus terræ locis generis ejusdem omnia procrearentur. Ex fontibus quoque proprietates hauriuntur aliquæ, quæ non aliter possent fieri, nisi quum terrenus humor suis proprietatibus saporum in radicibus infusus, enutrit materiam, per quam egrediens ad cacumen, profundat proprium loci, & sui generis fructus saporem. Zama Astorum est civitas, ab ea passuum millia viginti est oppidum Ismuc, & quum Africa parens &ATRIX sit beitarum. & maxime serpentium, in ejus oppidi agris nulla nascitur, & si allata ibi ponatur, statim moritur, & terra illa alio translata idem efficit. In Tarquinensi lacu magno Italiæ nemora circumferuntur, nunc figuram triquetram edentia, nunc rotundam, ventis impellentibus: quadratam vero nunquam. In agro Cispadano, in tractu eo, qui Monsterax dicitur, tritici species quam siliginem vocant, tertia satione in frumentum vertitur. Juxta Harpasa Asiæ oppidum cautes est horrenda, quæ uno digito movetur, & eadem si toro corpore impellatur, resistit. Sunt quoque & terræ, quæ maximis scærent ignibus: uti in Sicilia Æthna mons sæpe flagrat, & in Phaselide mons Chimæra, & tradit Ctesias ignem ejus aqua accendi, extinguï vero terra. Et in Megalopolitano agro, & in subjectis Arciæ arvis si deciderit carbo, terra ardet. Sic in Lycia Ephelli montes tæda tacti flagrant, ut lapides & arenæ in aquis ardeant, unde si quis

si quis baculo fulcos traxerit , ignium rivos sequi narratur. Nec de aquis minora narrantur , dum enim per subterraneas partes procedunt , per alumen , bitumen , sulphur , & cetera metalla transeunt , nunc internas percurrendo partes , illico corpus contrahescit , & lecat : nunc vero interiora corporis vitia mederi solent. Sunt & genera aquarum multa , nec paucas habent proprietates. Est enim in Sicilia Himera flumen , quod in duas dividitur partes : ea enim , quæ contra Æthnam profluit , infinita est dulcedine , quæ vero per sal currit , salum habet saporem. Est & inter Mazaca , & Tuava Cappadociæ urbes lacus quidam , in quem si harundinem immiseris , vel lignum , paulatim lapidescit , nec mutatur , quod aquis exeat. In Hierapoli urbe trans Maandrum fluvium aqua , quæ in tophum lapidescit , ita ut qui aquæductus derivant , integra struant ex illis septa. Sunt Bæotiæ flumina Cephisos , & Melas , & quum pecora suis temporibus ad conceptionem partus per id tempus ex eo continue bibant , inde quamvis sint alba , procreant aliis locis leucophæa , aliis pulla , aliis vero coracino colore. Sic ex Peneo Thessalico , & ex altæ Pontico fluminibus bibendo nigrescunt oves. Sunt & genera aquarum mortifera , quæ per maleficum terræ succum vim recipiunt in se venenatam : uti Terracinæ fons , qui Neptunius vocabatur , ex qua qui biberant , vita privabantur , quapropter antiquos eum obstruxisse fertur. Et Cythros in Thracia lacus , ex quo non solum qui biberint , sed qui se laverint moriuntur. Stillantes sunt è saxo frigidissimi humores in Arcadia Nonacris nominata regione , quæ aqua Stygos hydor nominatur , quam neque argenteum , neque aneum vas potest sustinere , sed dissilit . & dissipatur , nec illam aliud continere potest , nisi mulina ungula , quæ memoratur ab Antipatro in provinciam , ubi erat Alexander , per Ioliam filium perlata , & ab eo aqua illa Regem esse necatam. In agro Phalisco via Campana in Corneto campo est lacus in quo fons oritur , ubi anguim , lacertarum , reliquarumque serpentium ossa jacentia apparent , quæ si extrahere volueris , nil reperies. Item sunt nonnulla acidæ fontium venæ.

uti

uri Lyncesto, & in Italia virena Campania Theano, quam curiose quum perquisissem, secus viam, quæ Romam ducit à Theano milliare distantem invenimus, commendatissimæ dotis ad calculum. Fons est unus Paphlagoniæ, ex quo etiam sine vino potantes fiunt temulenti. In insula autem Chio fons, ex quo qui biberint imprudenter, fiunt insipientes, & saxei redduntur sensus. Sufis autem fonticulus est, è quo qui biberint amittant dentes. Nili aqua adeo fecunda est, ut ex ea animentur glebæ. In Æthiopia fons scaturit, qui circa meridiem adeo friget, ut sit inhabilis potui, ubi autem media accefferit nox, sic fervet, ut tangi non sustineat. Multi præterea sunt, quorum meminit Ovidius:

„medio tua corniger Ammon,  
Vnda die gelida est, ortuque, obituque calefit.  
Admotis Athamantis aquis accendere lignum  
Narratur, minimis quum Luna recepit in orbes.  
Flumen habent Cicones, quod potum saxea reddit  
Viscera, quod tactis inducit marmora rebus.  
Crathis, & hinc Sybaris vestris conterminus oris,  
Electro similes faciunt, auroque capillos.  
Quodque magis mirum est, sunt qui non corpora tantum,  
Verum animos etiam valeant mutare, liquores.  
Cui non audita est obscenæ Salmacis unda?  
Æthiopesque lacus? quos si quis sancibus hausit.  
Aut furit, aut patitur mirum gravitate soporem.  
Clitorio quicumque sit im de fonte levavit,  
Vina fugit, gaudetque meris abstemius undis.  
Hinc fluit effectum dispar Lyncestius amnis:  
Quem quicumque parum moderato gutture traxit,  
Haud aliter titubat, quam si mera vina bibisset.  
Est lacus Arcadiæ. Pheneum dixere priores,  
Ambiguus suspectus aquis, quas nocte timeto:  
Nocte nocent potæ: sine noxa luce bibuntur.

Aliæ sunt quoque locorum, & fontium proprietates, quas qui quærit, libros legat, quos scripsit Theophrastus, Timæus, Passidonium, Hegesias, Herodotus, Aristides, Metrodorus, qui vigilanter, & infinito studio locorum proprietates exquisierunt, & eas scriptis declaraverunt:  
inde

inde à Plinio , Solino , multisque historiis narrata.

## CAPUT XVIII.

*Compositiones valentius operari , & ut misceri , & componi simplicia debeant , misturas subingredientia nostras.*

**N**unc subungere necessarium videtur , quomodo simplicia multa in unum componere debeamus , ut mistum violentius operetur. Proclus libro de sacrificio & Magia tradit , veteres sacerdotes quod plura ad invicem miscebant , quia videbant simplicia nonnullam habere numinis proprietatem , non tamen singularem sufficientem ad numinis illius advocacionem. Quamobrem ipsa è multorum commistione attrahebant supernos influxus , atque quod ipsi componendo , unum ex multis conficiebant , assimilabant ipsi unum , quod est super multa. Constituebantque statuas ex materiis multis permixtas , odores quoque compositos colligentes arte in unum , reddentesque unum tale , quale divinum existit secundum essentiam , comprehendens videlicet vires quamplurimas. Hæc asserre volui , ut cognoscamus antiquos sæpissime mistionibus usos simplicium , ut mistum strenuius operaretur. Nos autem sæpius ex herbis , animalibus terrestribus , volatilibus , marinis , metallis , & lapidibus mistum composuimus alexipharmacum ad omnia venena , ex dracontis herbis , dracone pisce , viperis , & ophite lapide ex similitudinibus ducti. Dracunculus major caulem habet versicoloribus draconum maculis , sic & minor : si majoris & minoris folia quis manibus affricuerit , aut radicem exederit , à vipera feriri posse insciantur. Draco marinus dissectu apertus , & impositus ictui suæ spinæ medela est , ex Ætio. Vipera ipsa excoriata capite & cauda abscissis , interaneis omnibus rejectis , arguillarum modo coctæ , à demorsis devorata , maximum præsidium affert : vel caput à viva amputatum , morsuique impositum , & parte adhuc calente , quæ cervicem contingit , venenum mire extrahit. Ophites lapis serpentum colore ad serpentum ictus prodest. Similia & multa reperies composita medicamenta

ex ter.

ex terrenis, aquaticis, & volucris animalibus, herbis, & lapidibus in libro Kirannipis, & Harpocratonis ingeniosissime excogitata. Sed nunc simplicia quomodo misceri debeant enarrabimus, & componendi methodum, quam & Medicis observatam summopere video. Quia sæpe unico non indigemus effectu, sed duplici, & triplici, sic & simplicium mixtura utendum est, ut quæsitos depromat effectus, & ad hoc etiam inventam iudico. Velenim sæpius evenit, ut remisse operentur aliquando: nos vero, ut promptius agant, citiusque actionem expediant, multiplici præsidio corroborare solemus: & contra si intense nimis effectus depromant, eorum vires hebetare, & extinguere. Sæpiissime autem evenit, ut cum statutum membrum ferire volumus, caput videlicet, cor, vel vesicam, associemus aliqua, ut illud directe vulnerent, & omnibus provideant, unde evenit, ut contraria quoque permisceantur. Inceptum igitur sermonem exequamur. Quum aliquod opus aggrederis, illud primum considerato, quod maxime intendimus, & ad quod simplex illud, vel mixturam dirigimus, compositionis basim, vel fundamentum sublituamus, à qua compositum dicatur, & tantæ sit quantitatatis, quantæ materialis formæ actiones esse debent. Nam ut agant, debitam exposcunt determinatamque quantitatem, alia autem, uti adjuvantia, & primi condimenta addantur, nec absque iis sic faciliter, nec tardius, citiusque operentur. Sic commisceatur odoriferum fortido, amarum dulci, saporis, vel odoris gratia: nam si amara, foetida ve fuerit exhibenda mixtura, ab aliquibus rejicitur, quibus dirigitur, & animales spiritus eam fugiunt, & abhorrent, ut eo absorpto virtutis læsio sequatur. Sic tenuibus, & mollibus partibus crassæ, & duræ jucunditatis gratia permisceantur. Evenit aliquando, ut tam exigua sit pars, ut antequam corpus calefaciat, à corporis absumatur calore, tunc aliquam addimus molem; nam operationem non impediens, conveniens pabulum præbet calori, ne citius, quam fuerit opus, consumatur materia. sitque operationi idonea. Si, exempli gratia, consopitas aves captare tentamus, commodum hoc

hoc nobis præstat nux metheilla, talium compos virium, ut somnos conciliet, stupidos reddat, & cerebri gravitate somno dentur, eam missionis basim reliquis subternimus: ut vividius inde operetur, opium, & meri faeces adiungimus. Si dura sint, & fluere volumus, ut eo aptius legumina, vel alia saturentur, ut dicemus in præparationibus, eis quoque aves inescabimus. Mandragoræ itaque succo, vel cicuta, vel bovis felle dissolvantur, neve sterida, vel amara videantur, mel, caseum, vel farinam immiscemus, ut res esculentior fiat, & madeant legumina, eisque comessanda exhibeantur: nam quum eibum gultaverint, ad terram consopitæ procumbunt, nec volare audent, apteque manibus capi possunt. Id in cæteris observandum jubeo.

## CAPUT XIX.

*Quomodo mistura pondus investigari debeat.*

**E**ST quoque animadvertendum maxime, ut recta mixturæ dosi percipiatur, ponderumque ratio reperiat, quod operationum bonitas rerum omnium, non nisi in optima proportionione, ac recta harmonia est. Nec præbebunt mixturæ, quos pollicentur effectus, nisi omnibus sint numeris absolutæ: unde non tam in eorum missionibus, quam per se priscos illos semper uti consuevisse comperiemus, nil nisi eorum delectu, & pondere & sic experientia comprobata, nobis conscripta. Igitur maximam tu qui his operam impendis, primum simplicis medicinæ pondus reperias, quantum res ferat, secundum quæsitæ rei proportionis imaginatiorem, & tecum sige medicamen illud ex quibuslibet componentium, respiciendo qua se habeat ad totum proportionione: in toto enim ea esse debet, & quæ in partibus reperitur, & si plus suæ dosi positum esse reperies, habitis componentibus a toto id abstrahatur. Sic jam scito pondere. pro fundamento illud statuatur, & tantum aliis ponderibus subsistat, & ab eo removeatur quantum inde aliis secum mistis completæ suæ æquivalet dosi; quum plures medicamentum subingredi

gredi oporteat, & ea ex operantis conjectura percipiantur: sic de composita mistura nunquam illud des, quod dosim excedat, etiam si simplex esset in virtute. Sed computatis gradibus omnibus non in quantitate major vel virtute esse debet, ut diversam habeat qualitatem, virtutemque, nam eam non addimus, ut dosim augeamus, sed ut facilius opus expediat. Est id quoque præcipue animadversione dignum, sic in misturis, & medicaminibus ponderum proportionem variare debere, uti & regiones, & climata diversa sunt, nam & operando diversam nanciscuntur virtutem: ibi enim vividius, hic autem remissius operantur, uti monuimus. Tu æqua mente librato & secundum simplicium operationem, ponderum ratio mutetur, demendo, adjungendo, & tui ingenii solertia accommodando, ut illud operentur, quod quarimus. Id autem in nostro opere ratione optima sæpissime usi sumus in experimentorum descriptione, per partes pondera describendo: nec temere, & ut facilius percipiantur, quia fortasse diversa ponderum nomina, quæ ab aliis observari vidimus, artificem ab operatione impedirent, atque ut quisque quasita, & optata quantitate utatur, iisdemque vidimus Cornelium Celsum usum fuisse: sic enim accommodatius omnibus satis est factum.

## CAPUT XX.

*De simplicium præparationibus.*

COMPONERE jam & pondus investigare docuimus, superest præparationes simplicium quasdam enarrare, quæ operi accommodare, & necessariæ visæ sunt maxime, longeque reliquis majoris artificii. Nec tam in simplicibus operationes consistunt, quam in eorum præparationibus, sine quibus parum, aut nihil operabuntur. Simplicia igitur plurimis quidem artificiis præparari solent, ut usui aptiora, commodioraque sint. Quæ præcipue nobis usu frequentiores, sunt maturatio, elixatio, combustio, in calcem redactio, incineratio, distillatio, arefactio, & iis consimiles. Tunc enim aliquid maceramus, quum humore aliquo immergimus,  
ut tam

ut tam interius, quam exterius res madescat, & mace-  
retur, uti diximus, & subtilior pars in expressione eli-  
ciatur, & terrestris relinquantur, ut quæsitum humorem  
in medullio recipiat. Elixamus autem tunc, quum suc-  
cus ex aliquo non possit evocari: nam elixando à cen-  
tro ad circumferentiam extrahimus, ubi maceratione,  
vel infusione non evenit: ipsa tamen tenues resolvit va-  
pores. Sic adustione, torrefactione, & in calcem redu-  
ctione utimur, ut partes penitus humore privemus  
omni, quod evenit, quum in calcem reducimus, ut faci-  
lius resolvantur, vel in liquorem vertantur, aliisque re-  
bus immisceantur. Sic torrefacimus, quum res conteri  
nequeunt, ut in pulverem vertantur, id animadvertendo  
ne res comburatur, & combusta quæstas amittat vi-  
res, & assetur, ut tenuitatem recipiat. Res, vel simplici-  
a distillantur, & ut potentioris virtutis eliciatur aqua  
quo facilius res, & commodius operetur, & quia tenuio-  
res medicamenti partes requirimus, crassioribus rejectis,  
quæ nostro officium instituto, & sic de aliis operationi-  
bus intelligendum est. Hæc nostro operi opportuna &  
necessaria esse censui.

Si quis autem hæc fusius exoptabit, Medicorum li-  
bros consulat. Sed nunc ab his promoveamus styllum.

## LIBER SECVNDVS,

Varia inter se commisceri docet animalia,  
ut nova & utilia progignantur.

### PROOEMIUM.

**H**ACTENUS in causis, earumque actionibus,  
quod primo volumine præcepisse visum est, latius  
evagati, quam par fuerat: nunc autem quas pol-  
liciti sumus sæpe operationes aggredi non inter-  
pestivum videtur, ne percipienda ejusmodi viden-  
di ingenia molestissime detineamus. Quum Magiam natura-  
lium scientiarum apicem, & consummatam facultatem dixe-  
rimus,